

تحلیلی بر وضعیت منابع انسانی، بودجه و تأسیسات ورزشی مراکز آموزش عالی استان مازندران^۱

دکتر شادمهر میردار^۲، الهه طالبی، فرزام فرزبان، سعید تابش^۳، علیرضا صفایی طوبی ناری دماوندی^۴،
رزیتا فتحی^۵

چکیده

ورزش هر جامعه، بیانگر بخش کاملی از زیربنای فرهنگی و اجتماعی هر ملت است. ورزش می‌تواند تفاوت جهت‌گیری‌های فرایند آموزشی و تغییرات کیفی زندگی مردم را نشان دهد. دانشجویان دانشگاه، بخش فهیم و بینای هر جامعه هستند و در ورزش نیز فعال‌ترین قشر محسوب می‌شوند. چشم‌انداز ورزش دانشجویی از دامنه و کیفیت تدارک ورزشی آن دانشگاه با سرمایه‌گذاری از طریق فراهم کردن فرصت‌های جدید، توسعه می‌یابد. این امر، بیانگر فرصت‌ها و چالش‌های بزرگ مؤسسات آموزشی در رسیدن به این دورنما و تحت کنترل در آوردن گستره پتانسیل ورزشی به عنوان ابزاری برای توسعه سلامتی، پیشرفت فردی، گنجایش اجتماعی و مشارکت است.

هدف این تحقیق، بررسی وضعیت نیروی انسانی، بودجه، امکانات و فضاهای ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران بود. این پژوهش از نوع توصیفی - پیمایشی است و جامعه آماری این پژوهش را مراکز آموزش عالی استان تشکیل می‌دهند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه باز محقق ساخته و در تجزیه و تحلیل یافته‌ها از روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد بین فضاهای ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران، منابع انسانی، بودجه ورزشی و تعداد ورزشکاران شرکت‌کننده در مسابقات، رابطه معنی‌داری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: نیروی انسانی، بودجه، تأسیسات ورزشی.

۱. این پژوهش با حمایت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان مازندران انجام شده است.
۲. استادیار دانشگاه مازندران
۳. مربی دانشگاه مازندران
۴. مربی آموزشیار دانشگاه مازندران
۵. دانشجوی دکتری دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه

با پیشرفت فناوری و تغییر در شرایط زندگی، توجه به حفظ سلامت و آمادگی جسمانی اقشار مختلف جامعه از اهمیت زیادی برخوردار است (۱۴). از سوی دیگر دانشجویان با توجه به ویژگی و ماهیت فیزیولوژیک و نیاز جسمی ناشی از فشارهای آموزشی و تحصیلی و روحی و روانی، نیازمند سلامت و بازیافت مداوم جوانی و انرژی خود هستند. چنین فرصت‌هایی برای آن‌ها از طریق ساماندهی فعالیت‌های ورزشی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی، قابل دسترسی است. مسابقات ورزشی آماتور علاوه بر تقویت و توسعه روح نوع‌دوستی به ساختن شخصیت آن‌ها نیز کمک می‌کند (۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱). در کشورهای مختلف، گروه‌ها و دپارتمان‌های ورزشی، مسؤولیت اصلی طراحی، هماهنگی و سازماندهی فعالیت‌ها و مسابقات ورزشی مربوط به دانشجویان را بر عهده دارند؛ اما برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های ورزشی برای دانشجویان نیازمند رهبری، قدرت نظارت و کنترل و بهره‌گیری از سایر عوامل مؤثر در توسعه ورزش دانشجویی است.

ورزش دانشگاهی، فرصتی را فراهم می‌کند تا قدرت، مهارت، راهبرد و ارزش‌های مسابقه در حد بالایی به اجرا در آید و روش‌های سالم برد و باخت، مورد توجه و سامان‌دهی قرار گیرد. هر بازی، شروع جدیدی برای بروز توانایی‌های فنی و اجتماعی است. هدف اساسی در ورزش دانشگاهی به حد اکثر رساندن جذب و ورود دانشجویان به عنوان اصلی‌ترین منبع انسانی دانشگاهی به فعالیت‌های ورزشی است؛ اما پرسش اساسی، این است که متولیان ورزش دانشگاهی برای افزایش این جریان سرمایه‌گذاری انسانی چه اقدامی می‌کنند؟ ورزش در سازمان‌های مختلف، الگوی ساختاری خاص خود را دارد. از ویژگی عمده ورزش دانشگاهی، وجود عنصر قدرتمند شور و شوق عمومی به یک ارزش جدی است. ویژگی خاص ورزش دانشجویی، ایجاب می‌نماید تا با قدرت درونی مختص خود، سازمان‌دهی شود. ورزش، اهمیت زیادی در دانشگاه‌ها دارد؛ زیرا ورزش برای افرادی که در این فضای ورزشی استنشاق می‌کنند، تضمین‌کننده فعالیت زنده و پویای مراکز آموزشی است. نقش گروه‌ها و دانشکده‌های تربیت بدنی در موفقیت مؤسسات آموزشی انکارناپذیر است. به همین دلیل برخی از کشورها طراحی و راه‌اندازی این دانشکده‌ها را در برنامه دانشگاه‌های خود قرار داده‌اند (۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۵).

نکته دیگری که از اهمیت زیادی برخوردار است، مسؤولیت اجتماعی دانشگاه‌ها است. ترتیبات و تنظیمات ورزشی در دانشگاه‌ها باید به گونه‌ای باشد تا بیشترین منافع را نصیب جامعه دانشگاهی نماید. یقیناً دانشگاه‌ها، نسبت به ایجاد محیطی مناسب و عرضه منابع انسانی سالم و کارآمد، مسؤولیت اخلاقی و اجتماعی دارند. عملکرد نامناسب در این زمینه، موجب کاهش بهره‌وری و داشتن منابع انسانی، ناموفق خواهد بود. نرخ و بازده سرمایه انسانی ورزشی و مالی می‌تواند به همان نسبت پوشش حمایتی مناسب‌تری را برای ورزش دانشجویی کشور فراهم نماید (۱۴، ۱۵).

با توجه به اثرات وسیع مسابقات ورزشی و بازی‌های المپیک، اقبال عمومی به فعالیت‌های ورزشی در کشورهای مختلف از رشد مناسبی برخوردار است (۲۱). اما بیشتر مؤسسات آموزشی از کیفیت لازم برای تمرین دانشجویان ورزشکار برخوردار نیستند (۱۸). محققان، اهمیت برخورداری از منابع انسانی کارا و تأمین بودجه و تأسیسات ورزشی مطلوب برای دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی را در حفظ سلامتی و

پیشگیری از بروز آسیب‌ها در فعالیت‌های ورزشی مورد تأکید قرار داده‌اند (۱۵). این یافته‌ها، وجود تسهیلات و حضور مربیان آگاه در کاهش این آسیب‌ها را به طور معنی‌داری گزارش کرده‌اند (۱۷). سرمایه‌گذاری دانشگاه‌ها در پروژه‌های ورزشی می‌تواند با تدوین قوانین واقع‌گرایانه و تصحیح نگرش مدیران، مورد توجه قرار گیرد. در مدیریت مالی، ارزش‌داری‌های یک سازمان، مانند دانشگاه‌ها از جمله به‌داری‌های فیزیکی، مانند زمین‌های ورزشی، تأسیسات و ساختمان‌های ورزشی و تجهیزات و امکانات آن از یک سو و قابلیت استفاده از آن از سوی دیگر بستگی دارد (۱). از بین عوامل بسیار زیادی که در تمایز ورزش دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی از سایر بخش‌ها وجود دارند، رقابت بین دانشکده‌ای و دانشگاهی بین دانشجویان ورزشکاران از برجستگی خاصی برخوردار است. زندگی هر دانشجوی دانشگاه به طور گسترده‌ای، درگیر رقابت ورزشی بین دانشکده‌ای و دانشگاهی است و تعداد زیادی از پرسنل اداری، مربیان، اعضای هیأت علمی به نحوی به آن می‌پردازند و بودجه‌های زیادی نیز صرف آن می‌شود. دانشجویان ورزشکار در حالی که حامل ارزش‌های سنتی گذشته خود هستند، نمایانگر ساختار بنیادی فعالیت‌های انجام شده در همه بخش‌های آموزش عالی، بوده و با حفظ سرزندگی و نشاط در ظاهر، چالش‌های مالی و مدیریتی را نیز به تصویر می‌کشند (۱۴، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳). از این رو، بررسی‌های ثابت ورزشی در قالب اعداد و ارقام گرچه کار دشواری است، در حقیقت، مبین وجود یک واقعیت فیزیکی است. در عین حال، صورت‌های مالی رویدادهای ورزش دانشگاهی می‌تواند در تفسیر و تحلیل توانایی ورزش دانشگاه‌ها در سطح ملی و نیز با مقایسه آن‌ها با یکدیگر در سطح منطقه‌ای و بخشی دانش فنی و تخصصی لازم را نیز در اختیار قرار دهد.

محققان در مطالعات دانشگاهی در جستجوی تشخیص عناصری هستند که به توصیف موفقیت مؤسسات آموزشی کمک کند. این بررسی‌ها معمولاً شامل تعداد دانشجویان، مقایسه مؤسسات آموزش عالی خصوصی و دولتی، میزان خدمات رفاهی و بهداشتی، ورزشی، میزان بودجه و پژوهش‌های علمی مؤسسه است. در یک مفهوم کلی، سهامداران مراکز آموزش عالی، کلیه افراد دانشگاهی هستند که به طور مستقیم و غیر مستقیم در بازار سرمایه‌گذاری و منافع سازمانی آن، سهمیم هستند. تضاد نمایندگی سهامداران ورزش دانشگاهی در برابر مدیران، منجر به تقابل تئوری نمایندگی^۱ و نیز دور شدن تصمیم‌گیری‌ها از نیاز دانشجویان در بخش ورزش می‌شود (۱). از این رو پژوهش حاضر کوشیده است تا وضعیت منابع انسانی اعم از دانشجویان، مربیان و کادر اداری ورزشی مراکز آموزش عالی استان مازندران، تصویری مطالعه قرار دهد و با بررسی بودجه و تأسیسات ورزشی مراکز آموزش عالی استان مازندران، تصویری هرچند نسبی از وضعیت موجود ارائه نماید. این پژوهش با نگاهی تبیینی، ضمن بررسی و تحلیل وضعیت ورزش دانشگاه‌های استان مازندران می‌کوشد تا به تجزیه و تحلیل وضعیت موجود در این مؤسسات بپردازد. نتایج این پژوهش می‌تواند مدیران را به سمتی سوق دهد تا در جهت منافع سهام داران آن، بیشتر حرکت نمایند.

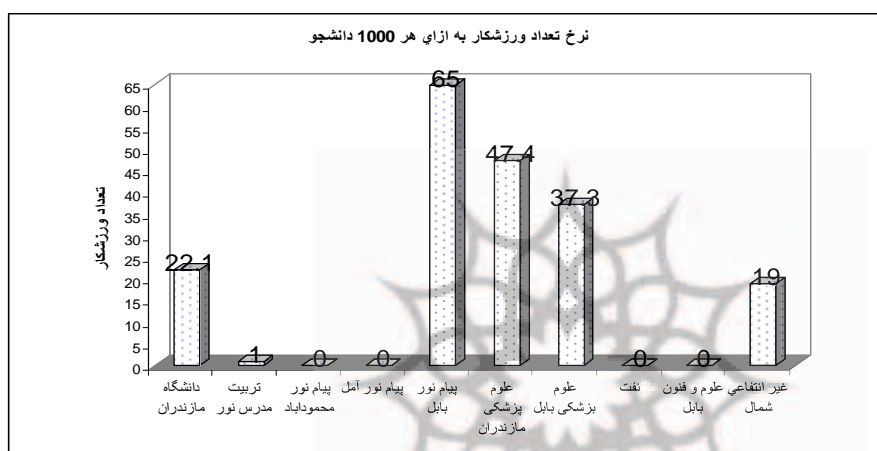
^۱ Agency Theory

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های توصیفی - پیمایشی است که به شکل میدانی انجام گرفته است. برای جمع‌آوری اطلاعات این پژوهش از پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش را ۱۰ مؤسسه آموزش عالی استان مازندران در بخش دولتی و غیر انتفاعی تشکیل می‌دهند. تجزیه و تحلیل یافته‌های این پژوهش با استفاده از آمار توصیفی و نیز ضریب همبستگی پیرسون و نرم‌افزارهای آماری SPSS و EXCEL انجام گرفته است.

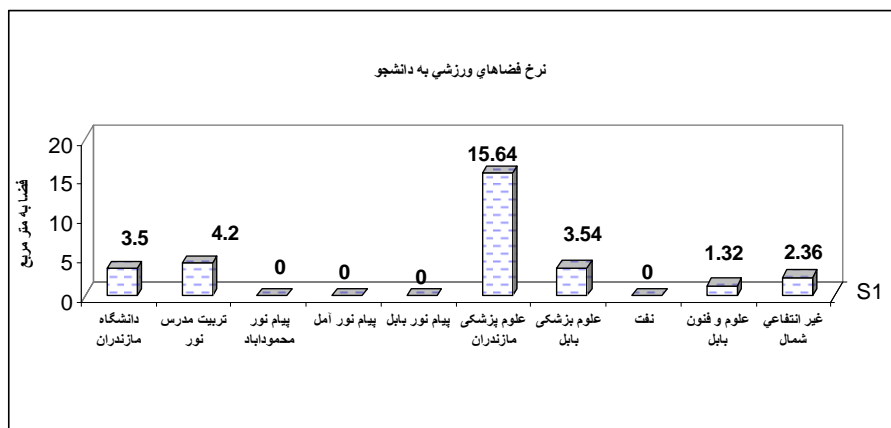
نتایج و یافته‌های پژوهش

بررسی میزان شاخص‌های متغیرهای این پژوهش نشان می‌دهد که به ازای هر ۱۰۰۰ دانشجو در مؤسسات آموزش عالی استان مازندران، دانشگاه پیام نور بابل، علوم پزشکی مازندران و علوم پزشکی بابل به ترتیب ۶۵، ۴۷/۴ و ۳۷/۳ ورزشکار در مسابقات ورزشی دانشجویان شرکت می‌کنند. (شکل شماره ۱).

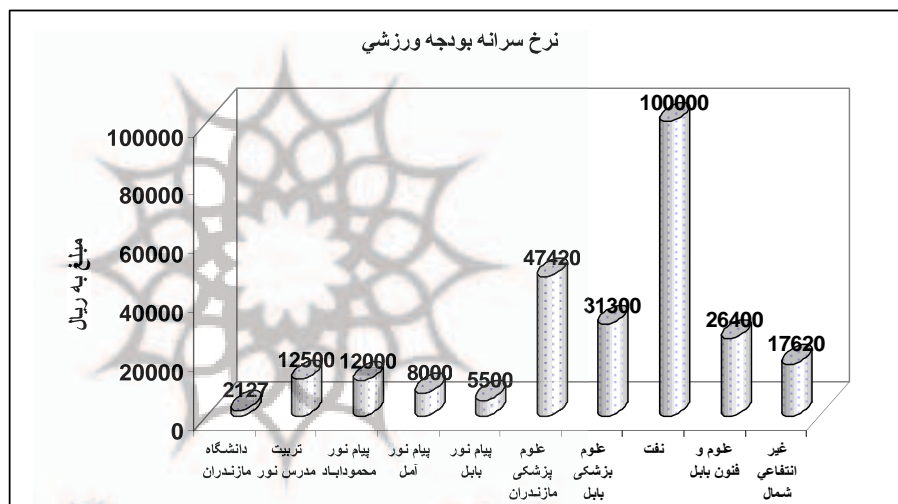
شکل شماره ۱. میزان تعداد ورزشکاران در دانشگاه‌های استان مازندران

اما در بخش فضاهای ورزشی، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که دانشگاه علوم پزشکی بابل با ۱۵/۶۴ متر مربع، دانشگاه تربیت مدرس با ۴/۲ متر مربع و دانشگاه علوم پزشکی بابل با ۳/۵۴ متر مربع، دارای رتبه‌های اول تا سوم فضاهای ورزشی در استان هستند. (شکل شماره ۲).

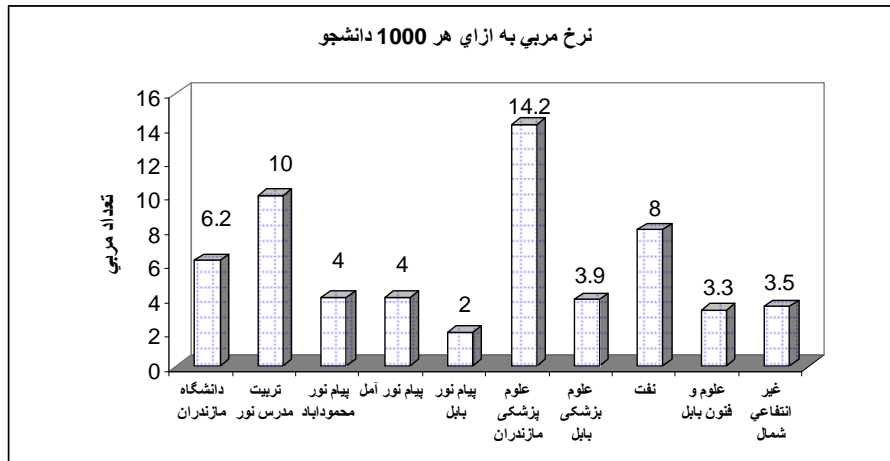
شکل شماره ۲. میزان فضاهای سرپوشیده و سرباز دانشگاه‌های استان مازندران

سرانه بودجه ورزشی مؤسسات آموزش عالی استان، حاکی از آن است که دانشکده نفت محمود آباد با ۱۰۰۰۰۰۰، دانشگاه علوم پزشکی مازندران با ۴۷۴۲۰ و دانشگاه علوم و فنون بابل با ۳۱۳۰۰ ریال در رده‌های اول تا سوم در سطح استان قرار دارند. (شکل شماره ۳).

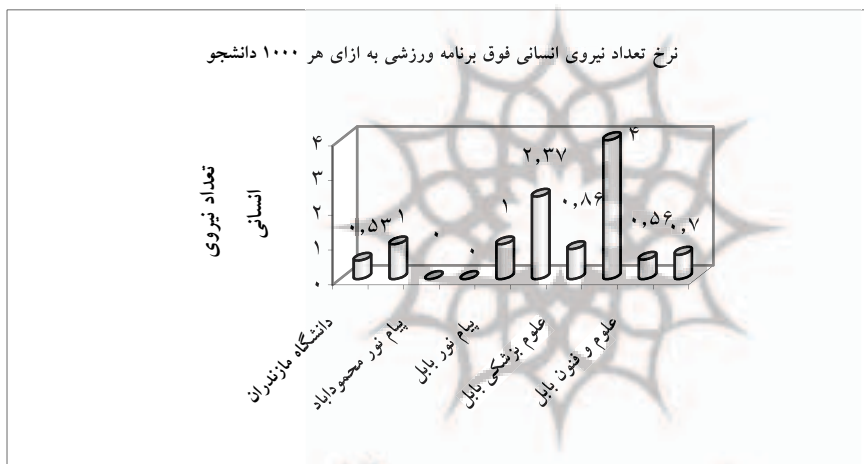
شکل شماره ۳. میزان سرانه بودجه ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران

در بخش مربیان ورزشی مورد استفاده در این دانشگاه‌ها به ترتیب دانشگاه‌های علوم پزشکی مازندران، دانشگاه تربیت مدرس نور و دانشکده نفت محمود آباد، دارای ۱۴/۲، ۱۰ و ۸ مربی به ازای هر ۱۰۰۰ دانشجو هستند. (شکل شماره ۴).

شکل شماره ۴. میزان تعداد مربیان دانشگاه‌های استان مازندران

میزان تعداد نیروی انسانی فوق برنامه ورزشی به ازای هر ۱۰۰۰ دانشجو در این مؤسسات به ترتیب ۴، ۲/۳۷ و ۱ در دانشکده نفت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، تربیت مدرس و پیام نور بابل است. (شکل شماره ۵).

شکل شماره ۵. نرخ تعداد نیروی انسانی فوق برنامه ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران

تحلیل ارتباط بین متغیرهای ملاک و پیش بین پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که بین میزان فضای ورزشی و تعداد مربی و تعداد مسابقات قهرمانی دانشجویی برگزار شده در دانشگاه‌های استان رابطه معنی داری در $(P < 0.01)$ وجود دارد. این ارتباط بین تعداد نیروی انسانی فوق برنامه ورزشی و میزان بودجه ورزشی هزینه شده نیز به میزان 0.928 و در $(P < 0.01)$ همبستگی معنی دار را نشان می‌دهد. علاوه بر این با توجه به نتایج این پژوهش بین تعداد ورزشکار و مسابقات ورزشی درون دانشکده‌ای و درون دانشگاهی و تعداد مربیان دانشگاه‌ها و مسابقات ورزشی قهرمانی برگزار شده

در این مراکز آموزشی نیز رابطه معنی داری مشاهده می‌شود. (جدول تحلیل ارتباط بین متغیرهای ملاک و پیش‌بین پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، نشان می‌دهد که بین میزان فضای ورزشی و تعداد مربی و تعداد مسابقات قهرمانی دانشجویی برگزار شده در دانشگاه‌های استان، رابطه معنی‌داری در $(p < 0.01)$ وجود دارد. این ارتباط بین تعداد نیروی انسانی فوق برنامه ورزشی و میزان بودجه ورزشی هزینه شده نیز به میزان 0.928 و در $(p < 0.01)$ همبستگی معنی‌داری را نشان می‌دهد. علاوه بر این با توجه به نتایج این پژوهش بین تعداد ورزشکارا و مسابقات ورزشی درون‌دانشگاهی و درون‌دانشگاهی و تعداد مربیان دانشگاه‌ها و مسابقات ورزشی قهرمانی برگزار شده در این مراکز آموزشی نیز رابطه معنی‌داری مشاهده می‌شود. (شماره ۱).

جدول شماره ۱ میزان ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای ملاک و پیش‌بین منابع انسانی، بودجه و مسابقات دانشجویی.

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)
میزان فضای ورزشی	تعداد مربی	0.817^{**}	0.004
میزان فضای ورزشی	تعداد مسابقات قهرمانی دانشجویان	0.928^{**}	0.000
تعداد نیروی انسانی فوق برنامه	میزان بودجه ورزشی	0.923^{**}	0.000
تعداد ورزشکار	مسابقات درون‌دانشگاهی و درون‌دانشگاهی	0.786^{**}	0.007
تعداد مربی	مسابقات قهرمانی دانشجویان	0.678^*	0.031

** ضریب همبستگی در سطح $P < 0.01$ معنی‌دار است

* ضریب همبستگی در سطح $P < 0.05$ معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری:

دانشجویان ورزشکار با چالش‌های ظاهراً متفاوت و منحصر به فردی نسبت به همتهای غیر ورزشکار خود رو به رو هستند (۱۲،۲۳). محیط ورزش با پیچیدگی‌ای که دانشجویان ورزشکار طی می‌کنند، یک چالش ویژه است. موفقیت در تحصیل و ورزش، نوع ارتباط با مدیریت زمان، فشارهای مربوط به ورزش آن‌ها، فشار همکلاسی‌ها برای توجه به فعالیت‌های تفریحی و سرگرمی، و از عهده مهارت‌های سنتی در حال توسعه مرسوم بین گروه دوستان برآمدن از جمله این چالش‌ها است (۱۳). در عین حال ورزشکاران دانشجو به دلیل شرکت در تمرینات و رقابت‌های ورزشی در مورد اثربخشی شیوه تدریس و نیز حضور در کلاس‌های آموزشی، دیدگاه‌های نسبتاً منفی دارند (۲۰).

رقابت‌های ورزشی دانشجویان در مراکز آموزش عالی، نیاز جدی به سرمایه‌گذاری در این زمینه دارد. در همین حال اصول منتج از همه ورزش‌ها، رقابت برای بردن، چالش این ارزش است. هنگامی که امتیاز بردن، ملاک موفقیت تعریف می‌شود، دانشگاه‌ها تشویق می‌شوند تا در این زمینه سرمایه‌گذاری کنند، و

بیشترین تلاش را برای جمع‌آوری بیشترین ورزشکار مستعد در تیم‌های ورزشی خود به کار می‌بندند. با توجه به محدود بودن تعداد این ورزشکاران، رقابت‌های نه چندان سالمی به تدریج شکل می‌گیرد. این مسابقات برای ورزشکاران مستعدی که می‌توانند به عنوان دانشجو، موفق باشند، غیر قابل اجتناب و تشخیص آن، مشکل است. تمایل به ادامه تحصیل، یک ویژگی مهم دانشجوی منظم است؛ ولی بسیاری از ورزشکاران ماهر و مستعد، تمایل چندانی برای ادامه تحصیل ندارند. بنابراین برای ترغیب دانشجویان برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی - دانشجویی، فراهم آوردن بسترهای مناسب برای یک رقابت شاد و نشاط‌انگیز اجتناب‌ناپذیر است.

دانشگاه‌ها در تلاش هستند تا ضمن ایجاد درآمد از طریق برگزاری همایش‌ها و کنفرانس‌ها با انجام دادن فعالیت‌های تجاری - ورزشی، درآمد خود را افزایش دهند. در یک دانشگاه دولتی با بودجه ۱ میلیاردی از طریق برنامه‌های ورزشی، ۵۸ میلیون دلار عاید آن می‌شود در حالی که هزینه مورد نیاز دانشگاه ۶۰ میلیون دلار است، و تنها دو میلیون از بودجه دانشگاه؛ یعنی، فقط ۰/۰۲ درصد از بودجه کل مورد نیاز است. در بخش تحقیقات دانشگاهی با ۷۰۰ میلیون بودجه از طریق بخش برنامه‌های ورزشی با درآمد ۱۰ میلیون دلاری، ۱۸ میلیون دلار صرف هزینه‌های پژوهشی آن می‌شود که نیاز به ۸ میلیون از بودجه دانشگاه دارد. و هزینه فرصت به ۱/۱۴ درصد؛ یعنی، تقریباً ۶ برابر مثال اول می‌رسد. بررسی‌های بسیاری از محققان نشان می‌دهد که بین امکانات و تأسیسات ورزشی، رشد اقتصادی در مناطق شهری رابطه وجود دارد. (۳،۴،۷،۱۶).

برنامه‌های تربیت بدنی و ورزش کشور به طور عام و در آموزش عالی به طور خاص در دوران سنتی رشد خود باقی مانده است. هنوز استاندارد پذیرفته‌شده‌ای برای وادار ساختن مراکز آموزشی به منظور تأمین حداقل‌های مورد نیاز در ورزش، مشاهده نمی‌شود. نگاهی به یافته‌های این پژوهش، نشان می‌دهد مراکز آموزش عالی استان به دلیل این فقدان، متناسب با سلیقه‌ها و تحرک متولیان ورزش آن‌ها و علایق و نگرش مسؤولان و میزان توانمندی مؤسسه خود در این زمینه، سرمایه‌گذاری می‌کنند. از این رو به نظر می‌رسد این امر ناشی از خلاء جایگاه قانونی تعریف دقیق و روشنی از ساختار تربیت بدنی و ورزش کشور و به تبع آن، آموزش عالی است. در نتیجه، این خلاء قانونی، منشاء بسیاری از نابسامانی‌ها در برنامه‌ریزی‌های ورزشی در مراکز آموزش عالی استان می‌شود.

از سوی دیگر تربیت بدنی و ورزش در دانشگاه‌ها به منظور اجرای برنامه‌های ساختاری، نیازمند بانک اطلاعاتی کامل است تا بتواند در تنظیم و اجرای طرح‌های گوناگون جهت توسعه و تعمیم ورزش دانشگاه‌ها در استان‌های مختلف و نیز ارتقای عملکرد انسانی و سخت‌افزاری آن‌ها، گام‌های اساسی بردارد تا هدایت آن‌ها را در این زمینه بر عهده گیرد.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد در مجموع ۲۳۰۸۴ نفر دانشجو در دانشگاه‌های دولتی و منتخب غیر انتفاعی استان مازندران در حال تحصیل هستند که از این میان ۶۰۰ نفر به عنوان ورزشکار در فعالیت‌های ورزشی دانشگاه‌ها حضور فعال دارند. از این رو، نسبت ورزشکار به دانشجو ۱ به ۳۸ است. این در حالی است که تعداد کارشناسان ادارات تربیت بدنی دانشگاه‌ها ۱۴ نفر و نسبت کارشناس به دانشجو ۱ به ۱۶۴۸ است. تعداد کل مسابقات همگانی و قهرمانی برگزار شده در دانشگاه‌های مذکور به ترتیب ۱۳۸ و ۲۰ مسابقه بوده است. کل فضای ورزشی سرپوشیده و سرباز ۸۴۴۴۲ متر مربع است. از این رو،

سرانه مساحت فضای ورزشی برای هر دانشجو $3/65$ متر مربع است. این میزان فضا با میانگین تفاوت چندانی ندارد؛ اما با استاندارد بین‌المللی سرانه فضای ورزشی، 7 متر مربع شامل $4/5$ متر مربع روباز و $2/5$ متر مربع سرپوشیده، فاصله بسیار زیادی دارد (۳۲).

تعداد 131 مربی با مراکز آموزش عالی استان همکاری دارند که نسبت مربی به دانشجو، 1 به 131 است. متأسفانه، وضعیت نامناسب اقتصادی مراکز آموزش عالی، منجر به عدم برنامه‌ریزی مناسب می‌شود. برای رویکرد بیشتر دانشجویان به فعالیت‌های ورزشی، توجه به زیر ساخت‌های لازم در این زمینه، ضروری است.

این امر، مستلزم تعریف روشنی از ورزش دانشگاه‌ها است. نگاه قهرمانی و یا همگانی به ورزش دانشگاه‌ها باید هر یک در جایگاه خاص خود، متناسب با نیاز و اهمیت آن در برنامه‌ریزی دانشگاه‌ها لحاظ شود. این امر، موجب جهت‌دهی بهتر ورزش دانشگاه‌ها می‌شود.

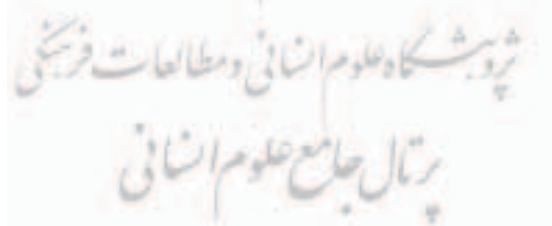
نتایج تحقیقات زارعی چنین است که اماکن ورزشی، مهم‌ترین عامل جذب دانشجویان به فعالیت‌های تفریحی فراغتی است. (۷). نتایج تحقیقات کریمیان و تندنویس، حاکی از آن است که سرانه اماکن و تأسیسات ورزشی سرپوشیده برای هر نفر از دانشجویان، $0/47$ متر مربع و سرانه زمین‌های روباز چند منظوره برای هر نفر از دانشجویان، $1/62$ متر مربع است؛ در حالی که میانگین سرانه فضای ورزشی که از سوی وزارت علوم تحقیقات و فناوری برای هر دانشجو در نظر گرفته شده، 7 متر مربع ($2/5$ متر مربع فضای سرپوشیده و $4/5$ متر مربع فضای روباز) است (۶). از این رو، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که فضای سرپوشیده و سرباز دانشگاه‌های کشور، دو برابر فضاهای ورزشی مراکز آموزش عالی استان مازندران است.

پژوهش تندنویس نشان می‌دهد سرانه بودجه ورزشی هزینه‌شده در دانشگاه‌های کشور از منطق مشخصی پیروی نمی‌کند. به نحوی که دانشگاه تهران در سال 1373 ، 5500 ریال و دانشگاه خواجه نصیر، 75000 ریال هزینه کرده است. مقایسه هزینه سرانه بودجه ورزشی دانشگاه‌های استان مازندران، نشان می‌دهد که دامنه نوسان آن در این دانشگاه‌ها از 5500 ریال در دانشگاه پیام نور بابل تا 100000 ریال در دانشکده نفت محمودآباد، متغیر بوده است. به نظر می‌رسد عدم توزیع مناسب امکانات و تأسیسات ورزشی در این مراکز، موجب عدم استقبال دانشجویان به فعالیت‌های ورزشی باشد. نتایج این پژوهش، حاکی است برخی از این مؤسسات، فاقد حداقل پست سازمانی و نیروی انسانی فوق‌برنامه ورزشی، فاقد تأسیسات، فاقد بودجه و ورزشکار می‌باشند. نگاه جنسیتی به فضاهای ورزشی از جمله معضلات دیگر ورزش دانشگاه‌های استان است که پورکیانی، میزان آن را $0/8$ برای دختران و $3/3$ متر مربع برای پسران در دانشگاه‌های کشور اعلام کرده است (۴). این در حالی است که در اجرای طرح متعادل‌سازی فضاهای ورزشی به رقمی بالغ بر 950 میلیارد تومان اعتبار نیاز است و از آنجا که طبق قانون پنج ساله چهارم باید میزان فضای ورزشی برای هر فرد به یک متر مربع برسد، طبق برنامه‌ریزی انجام شده، فضاهای ورزشی هر سال باید از $0/5$ به $0/6$ مترمربع افزایش یابد که برای افزایش هر یک دهم متر مربع سالانه 760 میلیارد تومان اعتبار نیاز است. این نگرانی ممکن است بر ورزش دانشجویی کشور را نیز متأثر سازد.

اهمیت ورزش دانشجویی، موجب شده است تا برخی از کشورها، برنامه‌های اجباری ورزشی را برای دانشجویان در طول سال، پیش‌بینی و اجرا نمایند. با توجه به اهمیت استانداردسازی ورزش دانشگاه‌ها به ویژه در استان مازندران، این امر، نیازمند استانداردسازی این قابلیت‌ها است. تحقیقات نشان می‌دهد تناسب امکانات و تسهیلات، تأمین نیروی انسانی متخصص مورد نیاز، پیش‌بینی بودجه مناسب، حضور در تورنمنت‌ها و مسابقات ورزشی، انجام دادن پژوهش‌های لازم، تبادل برنامه‌های ورزشی منطقه‌ای، شرکت در همایش‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی ورزشی و وجود دانشکده‌ها و دانشگاه‌های ورزشی از جمله شاخص‌های مهم در استانداردسازی ورزش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی است (۲۳).

به نظر می‌رسد توانایی مالی مؤسسات آموزش عالی استان، متناسب با طول مدت فعالیت، تصویر گویایی از برنامه‌ریزی، سازماندهی و تحرک و پویایی ورزش دانشجویی ارائه می‌نماید. ورزش دانشگاه‌ها برای تعمیم آن به صورت فراگیر و یا ارائه تابلویی برجسته از سطح ورزش قهرمانی، نیازمند تشکیلات منسجم، کارا، هدفمند با اهداف راهبردی است. این ساختار سازمانی در صورت هدایت مؤثر و پاسخگو، قادر به رفع چالش‌های پیش رو خواهد بود. علاوه بر این، کارکردهای مالی در ورزش تفریحی سالم دانشگاهی با ساماندهی حق عضویت مناسب که شیوه‌ای رایج در ورزش دانشگاه‌های دنیا است، می‌تواند مشارکت سهامداران را در افزایش کارایی و میزان بهره‌وری سازمانی افزایش دهد (۵). مدیران ورزش دانشگاه‌ها باید ضرورت سرمایه‌گذاری در ورزش دانشجویی را به عنوان یک وظیفه سازمانی دریابند. تا در نتیجه آن، امکان جذب و جلب نیروی انسانی مناسب برای بهره‌گیری از این خدمات با افزایش ضریب ایمنی فراهم گردد.

دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استان در صورت برنامه‌ریزی مناسب در بخش مخارج سرمایه‌ای در فرایند بودجه سرمایه‌ای، گام ارزنده‌ای برای کسب منافع آتی سازمان می‌توانند بردارند. بدیهی است در فرایند بودجه‌بندی سرمایه‌ای، شناسایی طرح‌های سرمایه‌گذاری آتی، و ارزیابی سودآوری طرح‌ها (۱) باید در کنار اهداف کیفی ارتقای بهداشت و سلامت منابع انسانی که مهم‌ترین سرمایه هر جامعه‌ای محسوب می‌شوند، مورد توجه قرار گیرند. تنوع‌بخشی در فعالیت‌های ورزشی دانشگاه‌ها و توجه به نیاز ورزش دانشجویی با بهبود کارایی و میزان کمی و کیفی منابع انسانی ارائه‌کننده خدمات و صرفه‌جویی در هزینه‌ها می‌تواند یکی از اهداف عمده در این بخش باشد.

منابع و مأخذ

۱. احمدپور، احمد؛ یحیی‌زاده‌فر، محمود (۱۳۸۳)، مدیریت مالی، جلد اول، دانشگاه مازندران، بابلسر
۲. اسدی دستجردی، حسن (۱۳۸۰) نیازسنجی و نظرسنجی از دانشجویان در خصوص فعالیت‌های تربیت بدنی و ورزش دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور، طرح تحقیقاتی پژوهشکده تربیت بدنی.
۳. پورکیانی، محمد (۱۳۷۸) بررسی وضعیت موجود فضاهای ورزشی دانشگاه‌های سراسر کشور و میزان بهره‌گیری از آن‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
۴. تندنویس، فریدون (۱۳۷۵) نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه‌های کشور با تأکید بر فعالیت‌های ورزشی. پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تهران.
۵. جانت بی پارکس، بورلی آرکی زنگر، جرومه کواترمن (۱۳۸۲). مترجم: سیدمحمدحسین رضوی، محسن بلوریان. مؤسسه تحقیقاتی و انتشاراتی نور، تهران.
۶. کریمیان، جهانگیر؛ تندنویس فریدون (۱۳۸۳) روابط نیروی انسانی، بودجه هزینه‌شده، مساحت، اماکن و تأسیسات بر افزایش فعالیت‌های فوق‌برنامه ورزشی دانشگاه‌ها. نشریه علوم حرکتی ورزش، شماره ۳.
۷. زارعی، حسن (۱۳۸۰) نحوه گذران اوقات فراغت دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور با تأکید بر فعالیت‌های ورزشی و مقایسه آن با سایر دانشگاه‌های غیر پزشکی، پایان‌نامه دکتری واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی.
8. An, I., Yoo, T., & Kim, C. (1992). A study of high school students' sports activity and related injuries in Jinju. *Korean Journal of Sports Medicine*, 10(1), 63-76.
9. Baade, R. A. & Dye, R. (1990). The Impact of Stadiums and Professional Sports on Metropolitan Area Development. *Growth and Change*, 21(2), 1-14.
10. Baade, R. A. & Matheson, V. A. (1999). Assessing the Economic Impact of the Summer Olympic Games: The Experience of Los Angeles and Atlanta. Forthcoming in the conference proceedings of the International Conference on the Economic Impact of Sports, Athens, Greece.
11. Behaviors on university campuses. Retrieved on May 26, 2003 from <http://www.ncaa.org/ConnecticutGamblingStudy.pdf>.
12. Coates, D. & Humphreys, B. (1999). The Growth Effects of Sports Franchises, Stadia, and Arenas. *Journal of Policy Analysis and Management*, 14(4), 601-624.
13. Engwall, D., Hunter, R., & Steinberg, M. (2003). Gambling and other risky
14. Etzel, E.F., Ferrante, A.P. & Pinkney, J.W. (Eds.). (1991). *Counseling college student-athletes: Issues and interventions*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology Inc.
15. Gordon R. Strong, Ed.D. (1999). Descriptive Comparisons of United States Military Physical Fitness Programs. *The Sport Journal*. Volume 2, Number 2, Spring.
16. Jon Yeansub Lim (1999). Development of an Athletic Training Curriculum for Universities in South Korea. *The Sport Journal*. Volume 2, Number 3, Summer.
17. Lim, B. (1997). The relationship between the leisure types and the satisfaction of the university students. *The Journal of Hankuk Sports Association*, 35(4), 408-440.

18. Hossler, P. (1993). The high school athletic training program - An organization guide. Dubuque IA: Kendall/Hunt Publishing.
19. Lee, E. (1998). How to become an athletic trainer. Tennis Korea, 11, 76-77.
20. National Athletic Trainers' Association. (1995) 1995 Role delineation study of the entry-level athletic trainer.
21. Lim, B. (1997). The relationship between the leisure types and the satisfaction of the university students. The Journal of Hankuk Sports Association, 35(4), 408-440.
22. Martin, M. (1998, April/June). The use of alcohol among NCAA Division I female college basketballs softball and volleyball athletes. Journal of Athletic Training, 33(2), 163-167.
23. Noll, R. & Zimbalist, A. (1997). The Economic Impact of Sports Teams and Facilities. In Noll, R. & Zimbalist, A. Sports, Jobs and Taxes. Washington, D.C.: Brookings Institution.
24. Rudy, J. (1997). Educational requirements for high school athletic trainers. Unpublished doctoral dissertation, Department of Secondary Education, Kansas State University, Manhattan, Kansas.
25. Rankin, J. (1989). Athletic training education - new dimensions. JOPERD, 68-71.
26. Weiss, S.M. (1999). A comparison of maladaptive behaviors of athletes and nonathletes. Journal of Psychology, 133(3), 315-323.
27. <http://www.busa.org.uk/Media/downloads/50-19200411081016-44.doc>
28. <http://www.essex.ac.uk/sportcamps/>
29. <http://www.canadianembassy.org/education/sports-en.asp>
30. <http://www.law.cornell.edu/topics/sports.html>
31. <http://www.hec.gov.pk/sports%20activitie.htm>
32. <http://www.tabrizu.ac.ir/news1/calender.htm>

